

12.06.2024

EP-valget er en mavepuster for Weimartrekanten

Med et indadskuende Frankrig og Tyskland får Polen nu en afgørende rolle som mekaniker for den fransk-tyske motor, der i længere tid har kørt på knaldbenzin.

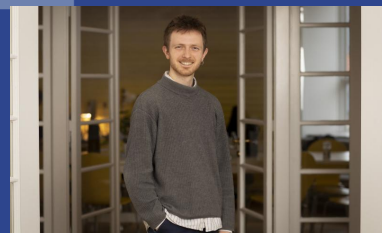
Skrevet af

Mads Jedzini

📞 +45 71 74 45 42

✉️ mads@thinkeuropa.dk

Kontakt

Mads Jedzini

📞 +45 71 74 45 42

✉️ mads@thinkeuropa.dk

Retningslinjerne for Europas fremtid bliver i disse uger, dage og timer møjsommeligt lagt på plads. Det nye Europa-Parlament skal konstituere sig, der skal indsættes en ny Kommission, og der skal vedtages de strategiske prioriteter, som EU skal orientere sig efter de kommende fem år.

Som en vigtig aktør i den proces har mange iagttagere ([Zeit](#), [ECFR](#)) kigget håbefuldt mod den såkaldte "Weimartrekant", som består af Tyskland, Frankrig og Polen. Weimartrekanten, der er et trilateralt regeringssamarbejde mellem de tre lande, har dog ikke rigtigt formået at puste den politiske vitalitet ind i samarbejdet siden sin indstiftelse i 1991. Politiske asymmetrier, mangel på ambitioner og ideologiske uenigheder har hæmmet samarbejdets funktionsdygtighed, og de konkrete resultater er relativt spage.

Den russiske angrebskrig og det polske regeringsskifte i efteråret 2023 imidlertid skabt et nyt momentum for samarbejdet. Tyskland indledte sit militære *Zeitenwende*, klinkede Macron skårene til de central- og østeuropæiske lande, mens den proeuropæiske Donald Tusk efter otte år med en yderst EU-skeptisk regering i Polen genvandt regeringsmagten.

Alle disse udviklinger har skabt grobund for et langt mere dynamisk samarbejde i Weimartrekanten. Berlin, Paris og Warszawa er i stigende grad enige om, at EU skal være en stærkere sikkerheds- og geopolitisk aktør i egen ret. Og landene er også i stigende grad enige om, hvilke konkrete politiske tiltag det indebærer: EU-udvidelse, forsvarsinvesteringer, styrkelse af den europæiske konkurrenceevne og industri. Og det er samtidig værd at lægge mærke til, at de tre regeringer repræsenterer hele den europæiske midte: konservative, liberale, socialdemokrater og grønne.

Men det netop overståede Europa-Parlamentsvalget har skabt en ny indenrigspolitisk friktion - og den kan lægge bånd på Weimar-dynamikken.

Paris og Berlin vender sig indad

Valgafstens resultater tyder på, at regeringerne i Paris og Berlin fik eftertrykkelige afklapsninger af vælgerne, og i den kommende stykke tid skal både Tyskland og Frankrig orientere den politiske energi mod indenrigspolitiske forhold snarere end at formulere nye europapolitiske visioner.

Særligt det franske valgresultat trak overskrifter. Her sikrede Marine le Pens Rassemblement National sig hver tredje vælgerstemme - og over dobbelt så mange

stemmer som præsident Macrons Renaissance-bevægelse, hvilket fik præsidenten til på valgaftenen at udskrive valg til Nationalforsamlingen. Det er i sig selv et historisk novum, at et Europa-Parlamentsvalg har haft så direkte indenrigspolitiske implikationer.

Macrons beslutning kan tjene flere strategiske formål. Det kan være et forsøg på at styrke sin egen demokratiske legitimitet ved at vise, at han tager vælgerviljen alvorligt. Samtidig kan det også være et forsøg på at fastholde kontrollen over valgprocessen, fordi han nu har bedre kontrol over timingen og dagsordenen. Samtidig håber han at kunne mobilisere den politiske midte omkring sig selv ved at spørge franskmændene: Vil I virkelig have Le Pen og RN til at regere, når det kommer til stykket?

Der foresvæver også en mere kynisk tolkning af Macrons manøvre, som handler om at lade Rassemblement National komme i nærheden af magten, så partiet blotlægger deres utilstrækkelighed og dermed styrker Macrons position som det mere kompetente valg frem mod præsidentvalget i 2027.

Indtil videre har Macrons manøvre imidlertid kastet fransk politik op i luften. Hele venstrefløjen - fra socialdemokrater og økologister til kommunister - har allieret sig i en stor koalition for at styrke sine egne valgchancer. Og Éric Ciotti, formanden for det traditionsrige konservative Les Républicains, har erklæret, at han vil indgå i en alliance med Rassemblement National, hvilket i en historisk sammenhæng er helt uhørt.

Fransk politik bliver dermed i de kommende uger helt uforudsigeligt. Det er muligt at forestille sig et *hung parliament*, hvor Nationalforsamlingen ikke bliver beslutningsdygtig og i sidste instans vil skulle ud i et nyvalg. Det er også muligt at forestille sig en situation med *cohabitation*, hvor premierministeren får en anden farve end præsidenten, hvilket også vil besværliggøre regeringsarbejdet.

Dermed er Frankrig i en situation, hvor indenrigspolitikken kommer til at være styrende de næste mange måneder. Den samme situation gør sig gældende i Tyskland, hvor regeringen også fik en regulær vælgerlussing. Blot 30 pct. af tyskerne satte deres kryds ved ét af de tre partier i den tyske trafiklys-regering, som består af socialdemokrater, grønne og liberale. Regeringen har længe været plaget af samarbejdsvanskeligheder og har ikke formået at udstikke en sammenhængende politisk kurs. Der har samtidig hersket en udtalt pessimistisk stemning i Tyskland de seneste mange måneder, som har fået usikkerheden til at vokse: De tyske vælgere er

tiltagende bekymrede for krig, kriminalitet, indvandring og meget andet, mens frygten for klimaforandringerne lader til at være aftagende.

I det modsatte ringhjørne har de systemkritiske partier derimod vind i sejlene. På trods af en mildest talt katastrofal valgkamp, hvor begge spidskandidater blev tvunget ud af rampelyset efter beskyldninger om bestikkelsespenge fra både Rusland og Kina, fik det højrepopulistiske Alternative für Deutschland (AfD) en betydelig fremgang og kunne samle 16 pct. af vælgerstemmerne. Dertil kommer det nye venstrepopulistiske parti Bündnis Sahra Wagenknecht (BSW), som ved at tiltrække skuffede socialdemokrater og andre venstrefløjsvælgere, sikrede sig 6 pct. Hvis man medregner de tre procent, som stemte på venstrefløjspartiet Die Linke, har hver fjerde tysker altså stemt på et parti, der er decideret kritisk over for den vestlige støtte til Ukraine.

Hvis man medregner de tre procent, som stemte på venstrefløjspartiet Die Linke, har hver fjerde tysker altså stemt på et parti, der er decideret kritisk over for den vestlige støtte til Ukraine

Den ringe opbakning til den tyske regering - og med henvisning til Macrons valgudskrivelse - har fået bl.a. konservative politikere til at plædere for et nyvalg. Det er dog næppe sandsynligt, at det kommer så langt. Nyvalg i Tyskland er både forfatningsjuridisk indviklet, og med det dårlige valg til Europa-Parlamentet in mente er der efter alt at dømme ingen politisk appetit på det.

Men den tyske regering har hårdt brug at vende skuden, for den nuværende kurs lader til at være uholdbar. Omvendt kan nye politiske impulser risikere at skabe endnu mere virvar i det allerede komplicerede tyske regeringssamarbejde, og det på et i forvejen kritisk tidspunkt, hvor der senest 3. juli skal vedtages ny finanslov, der efter alt at dømme kommer til at betyde tocifrede milliardbesparelser. Det er bekymrende for Europa, der har brug for investeringer i alt fra forsvar, digitalisering og grøn omstilling.

┌ Pilen peger mod Polen

Set fra Bruxelles lod Polen omvendt til at være et af de eneste lyspunkter på søndagens valgaften. Donald Tusks Koalicja Obywatelska (Borgerkoalitionen) overhalede med et mulehår det nationalkonservative PiS, som for første gang i 10 år ikke blev det største parti. I sig selv vakte det opsigt, og det ser ud til, at de polske

vælgere bekræftede den liberale proeuropæiske kurs, som de valgte ved det polske parlamentsvalg i 2023.

Under overfladen er billedet dog noget mere mudret. For det første er Tusks Borgerkoalition kun vokset, fordi den har kannibaliseret sine koalitions partnere. Det liberalkonservative parti Tredje Vej, som sikrede imponerende 14 pct. af stemmerne ved parlamentsvalget i efteråret, kunne kun samle 7 pct. af stemmerne - og mange af disse vælgere er formentlig gået til Tusk.

For det andet måtte PiS afgive særligt unge vælgere til det højreekstreme Konfederacja, som næsten fordoblede sit stemmetal. Konfederacja fører en kombination af en ekstrem konservativ værdipolitik og liberal økonomisk politik og er derudover pro-russisk - hvilket er skandaløst i en polsk sammenhæng.

Det er altså disse to vælgerbevægelser, der har fået vægtskålen til at tippe i Tusks favør. Og hans position er derfor ikke så konsolideret, som det kan se ud. Det hører også med til billedet, at Tusk efter parlamentsvalget i 2023 har forfulgt en kurs, der på områder som grænsekontrol, migration og forsvarspolitik både retorisk og politisk ligger i kontinuitet til PiS, mens det betydningsfulde spørgsmål om abortrettigheder længe var blevet skudt til hjørne for ikke at afskrække vælgere. Flertallet, som Tusk stablede på benene sidste efterår, er fortsat skrøbeligt.

Det til trods lader Tusk alligevel til at være den af de tre ledere, der har det bedste afsæt for at puste liv i Weimarsamarbejdet. Han fik befæstet sin stilling og kan gå ud af Europa-Parlamentsvalget som en af sejrherrene, og det er en vigtig chance for Polen for at sætte et aftryk. Samtidig er Tusk vellidt i EU-systemet, og som sejrrig konservativ leder kommer han til at spille en afgørende rolle i rådsforhandlingerne om den nye Kommission.

Dermed har Warszawa langt mere politisk energi til at farve Weimarsamarbejdet end Berlin og Paris. Det kan konkret betyde, at den sikkerheds- og forsvarspolitiske dimension vil blive opprioriteret, mens den grønne dagsorden vil blive nedtonet: Når alt kommer til alt, tager sikkerhedspolitik primat over klimapolitik for Polen, og under et voksende udgiftspres er man nødt til at prioritere, lyder rationalet - og det til trods for, at Weimartrekantens klimapolitiske potentiale i stigende grad bliver [fremhævet](#). Samtidig vil der næppe komme supranationale integrationsfremstød fra Tusks hånd, fordi han fortsat er begrænset af den kradse EU-kritik fra sin nationale opposition.

Omvendt spiller Polen allerede nu en afgørende rolle som mekaniker for den fransk-tyske motor, der i længere tid har kørt på knaldbenzin. Håbet er, at en politisk styrket Tusk vil kunne løse spændingerne i det fransk-tyske forhold, så det bliver nemmere at marchere i takt.

Ikke desto mindre står Tusk altså over for to partnerlande, der har store og besværlige indenrigspolitiske dagsordener at håndtere. Om der er politisk energi i Frankrig og Tyskland til at gribe de impulser, der måtte komme fra Warszawa, er tvivlsomt. Og det er komplet uforudsigeligt, hvordan det politiske landskab kommer til at se ud om bare et år.

Den gode nyhed er til gengæld, at Weimarsamarbejdet heller ikke bliver lagt på hylden. Som præsident har Macron fortsat fuld råderet over den franske udenrigs- og europapolitik, så her må man forvente udenrigspolitisk kontinuitet. Og ingen af de tænkelige regeringskonstellationer efter det tyske forbundsvalg i 2025 vil komme til at føre en udenrigspolitik, der er uforenelig med Weimarsamarbejdet.

Risikoen er nærmere, at der ikke er politisk kraft til at prioritere Weimarsamarbejdet. I et længere perspektiv vil det altså ikke være et tilbageskridt, men blot en tilbagevenden til det seneste årtis status quo.

Men det kan såmænd også være slemt nok.